

بە قسەى حيزبەگانى عىراق شەقامى شىعى عىراق دژى خەلکى كوردستانە

14-12-2020

نووسەرەگان

ئاكو محەممەد

كورتە : خالىك كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعى عىراقەوہ لە كۆبوونەوہكاندا بە شاندى كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بو خەلكى باس ناكەن ئەوہيە: لە ترسى توورەيى شەقامى خومان ناتوانين بودجە و مووچە بو ھەريمى كوردستان بنيرين، ئيمە دەمانەويت خومان بەربژير بكەينەوہ و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شوينى خومان بمينينەوہ، بويەش ناتوانين شەقام لە خومان توورە بكەين. بو ئەوہى دەنگەكانمان لە دەست نەدەين نابى پارەتان بو بنيرين.

خالىك كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعەى عىراقەو لە كۆبوونەووەكاندا بە شاندە كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بۇ خەلكى باس ناكەن ئەوئەو: لە ترسى تووڤەي شەقامى خۇمان ناتوانىن بودجە و مووچە بۇ ھەريمى كوردستان بنىرين، ئىمە دەمانەوئەت خۇمان بەررۇزىر بەكەينەو و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شويىنى خۇمان بىمىنيەو، بۇيەش ناتوانىن شەقام لە خۇمان تووڤە بەكەين. بۇ ئەوئەو دەنگەكانمان لە دەست ئەدەين نابى پارەتان بۇ بنىرين.

ئەو خالە جىگەى ھەلئەوئەستە لەسەر كوردنىكى يەكجار زۇر قوولە، پىويستى بە لىكۆلەينەوئەيەكى وردە، ئايا ئەوئەو راستە يان نا؟ ئەگەر راستە چۇن ئەو ھەست و ھەلئەوئەستە دزى كوردستان لە شەقامى شىعەى عىراق دا دروستبوو، لەكاتىكدا ھەردوولا ھەسۆزى يەكتر بوون بۇ ماوئەى 82 سال؟

يەككە لەو تايبەتمەندىيەئەى كە لەلايەن حىزبەكانى كوردستان و حىزبە شىعەيە بەرھەلستكارەكانى رزىمى سەدامەو شائازى پىو ھەكرا ئەوئەبوو، كە دەسەلتادارانى عىراق سەرەراى ھەموو ھەولەكانىان نەيانتوانى شەرى حكومتەكانى عىراق لەگەل پىشمەرگەدا بەكەنە شەرى كورد و ھەرب، لەو رووئەوئەو زۇر ھەلئەوئەستى سەر كوردايەتى كورد و مەرجەعەكانى شىعە ھەن لە مۆزوى ھاوچەرخ دا لەرووى پىشتگىرىكردن لە يەكتر كە لە مۆزوى پەيوەندى ھەردوولادا ون نابن.

ئەگەر وادابنىين قسەى ئەو سىياسەتقان و پەرلەمانتار و حىزبانە راستە كە وادەلەين و شەقامى شىعەى عىراق دزى بودجە و مووچەدانە بە ھەريمى كوردستان، واتە دزى كورد و كوردستانە. بەلام دىسانەوئەوش ئەوئەو ھەلەى خەلكى شىعەى عىراق نىيە، بەلكو تاوانى ئەو حىزبە شىعەئەى عىراقە كە كورد و شىعەيان كوردوئەتە دووژمنى يەكتر، بۇ شارەئەوئەى خراب بەرئەوئەبەردنى عىراق كە سەرەراى داھاتى يەك تولىون و 300 مليار دۇلار لە دواى رووخاندنى رزىمى سەدامەو، كەچى خەلكەكەى بەوشوئەوئە ھەزار و بىكار و بى خزمەتگوزارىيە.

عىراق بەپىي راپۇرتى سالى رابردووى رىكخراوى شەفافیەتى نۆدەوئەلتى لەنۆو وئاتە ھەرە گەندەلەكانى جىھاندا ژمارە 18 یە. ئەگەر ئىستە ھەموو پەرلەمان و حكومتى عىراق بەخەبە بەر تاقىكردنەوئە و ئالنگارى ئەوئەى ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇرانى عىراق (بەبى ھەريمى كوردستان) رابگەيىنن، نازانن. ھەروەك وەزىرى پلاننانانى عىراق خالد بەتال مانگى ئوكتۆبەرى ئەمسال بە ئاشكرا رايگەياند "ژمارەى وردمان نىيە"، لەكاتىكدا زياتر لە ھەشت ملليون كەس وەك فەرمانبەر و مووچەخۇر مانگانە پارە لە حكومتى عىراق وەردەگرن.

دوو جارە ھەندىك ئەندامى پەرلەمان داوا لە حكومتى عىراق دەكەن بايۆمەترى بكات بۇ رووئەوئەوئەى ژمارەى فەرمانبەرانى، كەچى حكومت لە ترسى ئەوانەى لە حكومت بەھىزترن، ناتوانى بىكات.

دەولەتلىك ژمارەى دانىشتووانى نەزانىت، چونكە ناتوانى سەرژمىرى بكات، ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇران و ھىزە چەكدارەكانى نەزانىت بەپىي ژماردىكى راستەقینە، دەولەتلىك يەككە لە گەورەترین فرۆشيارانى نەوت بىت و يەككە لە بى خزمەتگوزارىترىن دەولەت بىت، دەولەتلىك سىياسەتشانەكانى بلين ناتوانىن بودجە و مووچەى ھەريمىكى وئاتەكە بەدەين چونكە زۆرىنەى گەلەكەى دزى ئەوئەو، ئەم دەولەتە بە دەست ئەو بەرئەوئەبەرانەوئە چاوپەوانى چە دواروژنىكى لىدەكرىت؟

عىراق پارەيەكى زۆرى تىرژا، بەلام چونكە جياكارى و شەرى مەزھەبى كرديە نائارامترىن وئاتى جىھان، پارەيەكى يەكجار زۆرى بە گەندەلى بەھەدەر چوو، بەبى ئەوئەوئەى حكومت و كەرتى تايبەت گەشە بكات. ھەريمى كوردستان بركى زۇر كەم لەو بودجەيەى وەرگرتوو و لەنۆوان 5-12 مليار دۇلار بوو، چونكە ئارام گەشەسەندنىكى زۆرى بەخۆيەوئە بىنيو، بەلام ئىستا ھەندىك سىياسەتقانى عىراق بە خەلكى عىراق دەلەين كارگە و مۆلەكانى كوردستان بە پارەى حكومت بنیادنراو، لەجياتى ئەوئەى بىر لەو بەكەنەوئە جياكارى مەزھەبى و نەتەوئەيى راگرن و ئارامى دروستبەكەن، بۇ ئەوئەوئەى خەلكى عىراق پىشكەوتن بىيىت.

تائىستا دانىشتوويەكى بەسەرە و بەغدا سووكايەتى بە خەلكى كوردستان نەكردوو، بەلام ھىزە چەكدارەكانى عىراق و سىياسەتقان و گرووپە سىياسەكان زۇر جار سووكايەتیان بە پىرۆزىيەكانى و ھەستى گەلى كوردستان كوردو، كەواتە راست نىيە خرابىيەكان بە بىانووى شەقامەوئە پاساو بدرىن.